

2. juni 2015

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: 15/764

Høringssvar: NOU 2015:1: Produktivitet – grunnlag for vekst og velferd

Norsk Oversetterforening viser til Produktivitetskomisjonens høringsrapport og benytter muligheten til å komme med høringssvar, selv om vi ikke står på listen over høringsinstanser. Vi begrenser vårt svar til det punktet som berører oss direkte og som er det eneste vi som forening har forutsetning for å uttale oss om, nemlig Kapittel 10: Konkurransen og regulering, og herunder særlig "Unntak for samarbeid med omsetning av bøker". Vi viser også til Den norske Forfatterforenings høringssvar.

10.1.2 Unntak fra konkurranseloven: Unntaket for samarbeid ved omsetning av bøker

Unntaket innebærer "at leverandørene kan samarbeide om blant annet å sette fastpris på bøker, ... fastprisens varighet, maksimale rabattsatser, frakt- og leveringsbetingelser og skaffe- og leveringsplikt", og åpner også for at det kan inngås normalavtaler for forfatter- og oversetterhonorar.

"Konkurransetilsynet har gjennom en årrekke uttalt seg kritisk til bokbransjens fastprisavtale", skriver rapporten, og det tør vel være en korrekt beskrivelse. Rapporten hevder at unntaket ikke gir en målrettet ordning med bevist effekt, og viser blant annet til at prisen på skjønnlitterære bestselgere i fire ganger så høy i Sverige som i Norge. Rapporten sier "Det er derfor ikke opplagt at fastprissystemet fører til mangfold og kvalitet i litteraturen ut over det som allerede er kommersielt lønnsomt ..." og fastslår videre at unntakene fra konkurranseloven for samarbeid ved omsetning av bøker innebærer "at samfunnsøkonomisk effektivitet og forbrukerhensyn ... viker for andre formål", og konkluderer med at "fastpris er et lite presist virkemiddel for å nå de kulturpolitiske målsetningene".

Norsk Oversetterforening etterlyser en klarere definisjon av hva kommisjonen mener med "samfunnsmessig effektivitet" og "forbrukerhensyn", og stiller seg undrende til den snevre forståelsen av disse begrepene som kommisjonen etter det vi skjønner legger til grunn.

I kulturpolitikken er det mange kryssende hensyn som skal ivaretas, og effektiviteten av kulturpolitikken kan måles på mange ulike måter. Bokbransjen berører flere kultur- og kunnskapspolitiske områder, hver med sine målsettinger. Hva som er det mest tjenlige virkemiddelet, avhenger av hva som er de ønskede effektene av politikken, enten det nå er å "sikre det norske språkets posisjon som eit fullverdig samfunnsberande språk" (Språkmeldingen *Mål og mening*), å ivareta og legge til rette for en "kvalifisert offentlig

samtale" (Ytringsfrihetskommisjonen), øke leseferdigheten, legge til rette for utviklingen av en nasjonal litteratur, eller en kombinasjon av alt dette. I en slik sammenheng er det ikke gitt at *pris til forbruker* eller *omsetning* er det mest samfunnsøkonomisk effektive. Også "forbrukerhensyn" er en ullen størrelse, – er det mest forbrukervennlig med flest mulig av noe til billigst mulig pris, eller kan det være mer forbrukervennlig å betale en høyere pris, begrense forbruket slik at fremtidens forbrukere også har noe å bruke? Er billigst mulig bøker et gode dersom bøkene er dårlige?

Spørsmålet om fastpris m.m. er komplekst og det finnes ikke noe entydig svar på hvilken effekt fast versus fri pris har på lese- og språkkultur. Det eneste som synes entydig, er at de mest solgte bøkene blir billigere med fripris. Helge Rønning et al: *Til bokas pris: Utredning av litteraturpolitiske virkemidler i Europa* som konkluderer med at valg av prissystem ikke synes å ha innvirkning på *hvor mange* bøker som produseres eller selges, men derimot på *hvilke* bøker som produseres og leses. Friprissystem fører til økt bestselgerfokus, mens fastprissystem gir bredere utvalg av bøker.¹ Oslo Economics rapport *Utredning om litteratur- og språkpolitiske virkemidler*,² fastslår: "Ses de språk- og litteraturpolitiske målene samlet, tyder den empiriske analysen på at måloppnåelsen stort sett er styrket fra 2005 til i dag, og at vi oppnår litteratur politiske mål bedre her til lands enn i Sverige og Danmark".

Her er det altså uenighet. En del av problemet skyldes at de nordiske landenes bransjestatistikker opererer med så ulike parametere at de ikke lar seg benytte som sammenligningsgrunnlag. Hvis vi skal sammenligne med våre naboland, bør det finnes bedre sammenligningsgrunnlag. Kanskje et skritt mot en bedre forståelse av problemstillingen kunne være å sette i gang et nordisk samarbeid om å utvikle en felles statistikk over litteraturens produksjon, salg og lesning.

Med vennlig hilsen
Norsk Oversetterforening

Ika Kaminka
foreningsleder

---

¹ Helge Rønning et al: *Til bokas pris: Utredning av litteraturpolitiske virkemidler i Europa*, overlevert til Kulturdepartement og Kunnskapsdepartementet, 2012, 4.

² Oslo Economics rapport 2011-16, utarbeidet for Kulturdepartementet (Oslo, 2011), 65.